

УДК 336.143.232.053(477)

ЗНАЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПОМ'ЯКШЕННІ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ

кандидат економічних наук, доцент Ривак О. С.

Львівський інститут економіки і туризму, Україна, Львів

Інфляційне фінансування державного бюджету у довгостроковому періоді негативно відображається на економічних стимулах населення країни. Внаслідок інфляції знецінюється національна валюта і країна опиняється у невигідній ситуації у сфері зовнішньоекономічних відносин. Відбувається вплив капіталу, еміграція населення, зменшується чисельність населення. Фіскальна і монетарна політика держави повинна зосередитись на зміцненні національної валюти, забезпеченні умов для розвитку реального сектора економіки країни, підвищенні продуктивності праці з метою збільшення доходів населення країни і держави для покращення життєдіяльності на своїй території.

Ключові слова: дискримінаційні соціальні норми, кіберзахист, фінансовий сектор, реальний сектор економіки, неефективність економічної політики, тіньовий сектор економіки, інфляційне фінансування бюджетного дефіциту, макроекономічна нестабільність, економічна криза, фіскальна і монетарна політика, міграція домогосподарств, переливання капіталу, викорінення крайньої бідності.

кандидат экономических наук, доцент Рывак О. С. Значение макроэкономической политики в облегчении геоэкономических рисков / Львовский институт экономики и туризма, Украина, Львов

Инфляционное финансирование государственного бюджета в долгосрочном периоде негативно отражается на экономических

стимулах населения страны. Вследствие инфляции обесценивается национальная валюта и страна оказывается в невыгодной ситуации в сфере внешнеэкономических отношений. Происходит отток капитала, эмиграция населения, уменьшается численность населения. Фискальная и монетарная политика государства должна сосредоточиться на укреплении национальной валюты, обеспечении условий для развития реального сектора экономики страны, повышении производительности труда с целью увеличения доходов населения страны и государства для улучшения жизнедеятельности на своей территории.

Ключевые слова: дискриминационные социальные нормы, киберзащита, финансовый сектор, реальный сектор экономики, неэффективность макроэкономической политики, теневой сектор экономики, инфляционное финансирование бюджетного дефицита, макроэкономическая нестабильность, экономический кризис, фискальная и монетарная политика, миграция домохозяйств, переливание капитала, искоренение крайней бедности.

PhD, O.S. Ryvak. The importance of macroeconomic policy in reducing geo-economics risks / Lviv institute of economics and tourism, Lviv, Ukraine

Inflationary financing of the state budget in the long run has a negative impact on the economic stimulus of the country's population. Inflation depreciates the national currency and puts the country at a disadvantage in foreign economic relations. There is an outflow of capital, emigration of the population, decreasing population. The fiscal and monetary policy of the state should focus on strengthening the national currency, providing conditions for the development of the real sector of the country's economy, improving labor productivity in order to increase the incomes of the population of the country and the state in order to improve

life on its territory.

Keywords: discriminatory social norms, cyber defense, financial sector, real economy, inefficiency of economic policy, shadow economy, inflation financing of budget deficit, macroeconomic instability, economic crisis, fiscal and monetary policy, migration of households, capital transfusion, the eradication of extreme poverty.

Вступ. В одній із основних публікацій групи організацій світового банку Доповіді про світовий розвиток 2014 «Ризики і можливості – управління ризиками в інтересах розвитку» в заключній частині виділено *п'ять класичних принципів дій держави по вдосконаленню управління ризиками, які ґрунтуються на міжнародному досвіді, актуальні для різних видів ризиків і різних країн, і які слід адаптувати до існуючих умов і обставин. Перший – уникати створення невизначеності або непотрібних ризиків. Однак, уряд може сприяти збільшенню ризиків, по-перше, внаслідок закріплених в державі дискримінаційних соціальних норм відносно окремих груп населення, що посилює їх уразливість і ураження. По-друге, уряд може віддати перевагу групі, яка виявляє йому політичну підтримку – чи то нечисленна еліта, або ж обширний прошарок суспільства – порушуючи законні інтереси решти громадян. Наприклад, держави вилучають у окремих домогосподарств фінансові ресурси (заощадження, кошти пенсійних фондів), приватні об'єкти інфраструктури (житло, підприємства) для отримання короткострокової вигоди. Такі дії ставлять під питання здатність фінансового сектора і сектора підприємств до розвитку і зростання та забезпечення всього населення ресурсами для управління ризиками. По-третє, внутрішньо роз'єднаний і дезорганізований уряд може виробляти суперечливу політику або неефективно упроваджувати її в*

життя. Наприклад, намагається перекласти свої обов'язки на інші місцеві і регіональні органи влади. Приклад – регулювання ринку праці, спрямоване нібито на захист інтересів трудящих, однак, в кінцевому рахунку, захищає лише небагатьох із них і сприяє виникненню обширного тіньового сектора. Інші приклади – інфляційне фінансування бюджетного дефіциту або нестійкість макроекономічної політики – сприяють зростанню невизначеності, макроекономічній нестабільності, спричиняють затяжну економічну кризу.

Другий принцип – створити належні стимули, спонукаючи людей і інституції до самостійного планування і підготовки на випадок виявлення ризику, уникаючи перекладання ризиків на інших, тобто недопущення ситуацій, при яких вигоди отримують одні, а збитків і шкоди зазнають інші. Так, іноді для запобігання колапса усієї системи фінансового посередництва застосовують тверду, ясну і прозору політику макропруденційного регулювання, хоча навіть за допомогою добре здійснених надзвичайних заходів по оздоровленню фінансового сектора це не просто. Соціальний захист часто не сприяє підвищенню економічної активності вразливих громадян і перетворюється в неприйнятний тягар для держави.

Третій принцип – орієнтуватися на довгострокову перспективу управління ризиками при створенні інституційних механізмів, не обмежених рамками політичних циклів. Довгострокова перспектива необхідна для проведення антициклічної податково-бюджетної і грошово-кредитної політики [1, с. 41-42]. Нормативно-правова база податкової системи повинна бути стабільною і не зазнавати постійних змін. Це ж стосується і кредитно-грошової політики, хоча основні її важелі – норма обов'язкового резервування, облікова ставка і операції на відкритому ринку – застосовуються для регулювання економічних процесів в короткостроковому періоді, як і основні важелі

фіскальної політики – державні видатки і податки. Щоб фінансова система підтримувала управління ризиками, вкрай важливо підтримувати баланс між розширенням доступу до фінансових послуг і стабільністю. Важливим завданням державної політики є створення інституційних механізмів, орієнтованих державу на довгостроковий курс, спроможний витримати спонтанні зміни суспільних поглядів або політичних союзів, що виникають під впливом внутрішніх причин – власного саморуху.

Четвертий принцип – підвищити гнучкість в межах чіткої і передбачуваної інституційної структури. Не слід підрозумівати під гнучкістю довільні, необґрунтовані, безпідставні діяння або безсистемні реакції. Класичні приклади гнучкості у пристосуванні до нових умов – міграція домогосподарств внаслідок зміни економічних трендів, адаптація сільських общин виробників до зміни клімату, оновлення підприємств у відповідь на шоки в галузі технологій і попиту.

П'ятий принцип – захищати уразливі верстви населення, створюючи водночас стимули для підвищення їх економічної активності при збереженні стійкості бюджету. Мова йде про надання цільової допомоги. Міжнародне товариство також може надавати підтримку вразливим верствам населення, ділячись коштами, засобами, досвідом. Зарубіжна допомога часто зазнає критики, вона може і повинна бути успішною, якщо вона стає підзвітною у взаємодії із місцевими інститутами. В кінцевому рахунку захист вразливих спричиняє прийняття заходів, необхідних для стійкого розвитку – розвитку по викоріненню крайньої бідності, розвитку який допомагає людям справитися із вразливістю завдяки стійкому економічному розвитку, який може забезпечити управління ризиками [1, с. 43].

Щодо протидії створення невизначеності та запобігання сприяння

урядом збільшенню ризиків в умовах послаблення реального сектора економіки країни, зниження соціальних стандартів, посилення розшарування населення за доходами не на користь реального сектора економіки, необхідно забезпечити скоординоване, кваліфіковане співробітництво урядових, законодавчих і силових структур на зменшення потоків необлікованих фінансових ресурсів, значна частина яких використовується з метою руйнації і деградації суспільства і природи. Тому, якщо вищезазначені структури України з урахуванням вищеперелічених обставин, реалізують пораду заступника голови Нацполіції Вячеслава Аброськіна, який повідомив: «Маю надію, що новий склад ВР ухвалить закон, що посилить відповідальність, завдяки чому «злодії в законі», лідери злочинних угруповань та їхні зграї, уникатимуть нашої країни» [2, с. 1] – це, без сумніву, сприятиме зменшенню ризиків в усіх сферах життєдіяльності.

Виклад основного матеріалу. В новому дослідженні інформаційних ресурсів Bellingcat відзначається, що Кабінет міністрів України фінансує ультраправі екстремістські групи в рамках програми «національно-патріотичного виховання» молоді країни. За інформацією журналістів, державні гранти дозволяють вкрай правим організаціям збільшуватись в Україні і набирати нових членів. В 2019 році уряд України, за повідомленням журналістів, виділив 8 млн. грн. (понад 300 тис. доларів США) на національно-патріотичні освітні проекти для молоді. Із них 845 тис. грн. (понад 30 тис. доларів США) йдуть на програми, якими керує ряд філій українських вкрай правих груп, включаючи «Національний корпус», який є політичним крилом азовського руху, і причетний до багаточисленних інцидентів проти меншин і активістів поліції. Вищезазначені кошти державного фінансування використані для відомої ультраправої організації С14. «Нацкорпус» і С14 були висвітлені в Доповіді Державного

департаменту США з прав людини за березень 2019 року як націоналістичні групи ненависті» [3, с. 2].

За висновком Департаменту монетарної політики та економічного розвитку НБУ, геополітичні та геоекономічні ризики продовжують зростати. Більшість економік світу вповільняються, деякі різко. Це наслідки протекціонізму, що призвів до стагнації міжнародної торгівлі та минулорічної жорсткої монетарної політики ФРС, що зумовила відплив капіталу з країн, що розвиваються. ФРС та ЄЦБ перестали робити монетарну політику жорсткішою так швидко, як планували раніше [4, с. 7].

Геополітичним та геоекономічним ризикам важко запобігти без міжнародного співробітництва в сфері кіберзахисту. Компанія Symantec випустила щорічний звіт про кіберзагрози, у якому попередила про шкідливий код під назвою Formjacking. Він вкорінюється в сайти, які займаються онлайн-торгівлею і викрадають банківську інформацію. На думку спеціалістів по IT-безпеці, код являє «реальну загрозу для бізнесу і споживачів». За даними Symantec, понад 4800 сайтів щомісяця наражаються ризику із-за кодів цього типу. Упродовж 2018 року компанії вдалося «заблокувати понад 3,7 млн. атак» по всьому світу. «Атаки з допомогою злому і «криптоджек (інтернет-сервер, комп'ютер чи телефон, який використовується для створення криптовалюти без повідомлення власника) не так вигідні, як раніше. Кіберзлочинці на даний час вдаються до більш прибуткових альтернативних методів, таких як викрадення форм», попереджають в Symantec [5, с. 3].

Шахраї викрадають гроші з банківських рахунків українців через мобільні платіжні системи. З'явилась нова схема – під виглядом абонента вони виуджують із callцентра оператора особисті дані жертви. Спеціальними програмами зловмисники підмінюють свій

номер телефону на телефон жертви (при дзвінку з одного номера висвічується підставний). Звертаються в call-центри від імені клієнта, дізнаються PUK-код SIM-карти (він значиться на пластиковому холдері), до якого прикріплена SIM-карта під час покупки або ж його можна підглянути на холдері. І за допомогою отриманої інформації шахраї перевипускають карту абонента. Якщо, наприклад, до номера телефону прив'язана мобільна платіжна система, а до неї, в свою чергу банківські карти – з усіх рахунків гроші викрадаються на карту шахраїв, котра також підв'язується до системи. Спочатку гроші з карткових рахунків переводять на мобільний рахунок, а потім – на банківську карту шахраїв. Перше що можна зробити для захисту від махінацій – це реєстрація номера на фізичну особу, або ж, використання контрактної форми підключення до абонента, хоча і це не панацея, наголошують експерти [6, с. 6].

20 червня втратила чинність норма НБУ про обов'язковий продаж валюти бізнесом у розмірі 30% валютної виручки. Тривалий час компанії-експортери були зобов'язані продавати 75% своєї валютної виручки, згодом цю норму знизили до 50%, потім – до 30%. Скасування обов'язкового продажу валюти дозволить вітчизняному бізнесу, який працює з іноземними партнерами заощаджувати і використовувати ці кошти на власний розсуд. Оскільки бізнесу необхідно платити податки, виплачувати зарплату та здійснювати розрахунки із контрагентами в Україні в гривні, то компанії-експортери і без будь-якого обмеження продавали 90% своєї валютної виручки. Експерти зробили висновок, що вищезазначене рішення сприятиме деофшоризації валютних операцій. [7, с. 5]. Проте внутрішню проблему втечі капіталу за кордон можна вирішити лише з допомогою основних механізмів фіскальної політики в поєднанні із монетарною політикою.

Той факт, що Нацбанк знизив облікову ставку до 16,5% річних з 05.09.2019 року, й планує поступово знижувати її до 8% аж у 2021 році, а процентні ставки за активними і пасивними операціями НБУ станом на 08.10.2019р. становлять 18,5% – є тривожним фактом [8]. Тільки зміцнення гривні, поява українських товарів-замінників іноземних, збільшення видобутку чи виробництва власних ресурсів власними силами, передусім для внутрішнього споживання і використання, які можна купувати за національну валюту, посприє дедоларизації. Однак, без серйозних змін в податковій системі з метою детінізації економіки країни та створення сприятливого інвестиційного клімату, виправити на краще ситуацію в економіці країни неможливо.

За даними НБУ, які оприлюднені Бізнесцентром, 2018-го з України вивели капіталу на 1,1 млрд. дол. США, більше, ніж інвестували: вкладено 2,3 млрд. дол. США, а виведено 3,4 млрд. дол. США з яких 2,7 млрд. дол. США – повернення прямих іноземних інвестицій, тобто грошей, безпосередньо вкладених в нашу економіку. Президент компанії Agrogeneration, американець українського походження Джон Шморгун зауважує: вже близько чотирьох років закордонні інвестори вперто ігнорують Україну. Причина передусім полягає у непрозорості нашого бізнес-клімату, стану захисту прав власності, дорогих кредитах – десять відсотків у доларах, тоді як у США – максимум півтора відсотка річних. Проте думка Джона Шморгуна, що потрібно залучати до управління нашою державою якомога більше іноземців є доволі сумнівною [9, с. 4].

На думку доктора політичних наук Юрія Марченка в інвестиційній сфері не було, і на разі не спостерігається, єдиних правил для всіх. Йдеться про монополізацію економіки політичними колами. Вітчизняна інвестиційна політика зовсім не регламентована – існує аж

174 акти у цій царині, бізнес навіть більше ніж грошей потребує простих, зрозумілих і, головне, стабільних правил гри – стверджує виконавчий директор Канадсько-української палати Емма Турос, а тому, замість згаданих численних документів ухвалення одного-єдиного Інвестиційного кодексу може стати поштовхом для залучення інвестицій в Україну [9, с. 4]. Врешті решт, усі ці нормативно-правові законодавчі акти бажано викласти коротко і доступно і ухвалити один закон.

Для протидії експансії іноземного капіталу окремі країни вдаються до протекціоністських заходів щодо прямих іноземних інвестицій, які передбачають жорсткі вимоги або пряму заборону під час отримання ліцензій на певні види діяльності, заборону входження іноземного інвестора у галузі, що становлять національний державний інтерес або є важливими для національної безпеки; обмеження щодо частки іноземного капіталу (найчастіше у низькоконкурентних галузях); обмеження щодо репатріації дивідендів та/або повернення інвестицій за кордон [10, с. 13].

У розвинених країнах світу, ступінь монополізму та форма власності природних монополій різні, однак їхню діяльність регулюють спеціальні органи. У США природні монополії залишаються у приватній власності. У Франції – навпаки, природні монополії управляються державою. Проте, ступінь монополізації ринків, де є лише одна велика компанія-монополіст, як в Україні, за кордоном набагато нижчий. На залізницях США, Канади, Мексики, Аргентини та Бразилії, природних монополій взагалі немає. На ринках вантажоперевезень у цих країнах конкурують кілька вертикально інтегрованих компаній. У Франції послуги водопостачання та водовідведення для населення надають чотири постачальники, і споживачі самі обирають з ким укласти контракти на

обслуговування. В Україні монополії й олігополії склалися в ПЕК (65%), в галузі транспорту і зв'язку (82%).

Антимонопольний комітет України визнає, що 28% української економіки моно- або олігополітизовано. При цьому відомство за всю свою історію не зупинило жодної угоди зі злиття або поглинання (M&A), яких було чимало [11, с. 5].

Для України, необхідно врахувати той факт, що за умови кризової ситуації в економіці країни слід проявляти особливу обережність і пильність щодо співпраці із багатонаціональними корпораціями (БНК). За дослідженнями, жодна з БНК не входить до списку «сорока найбільших економік» у світі. На основі інформаційних джерел Fortune Global 500 / Рейтинг 500 найкращих світових компаній /, UNCTAD. Data center, World Economic Outlook Data Base Татяна Мельник і Кирило Касянок порівняли доходи провідних ТНК світу та ВВП окремих держав у 2017 році, що дозволило зробити висновок – за показником ВВП (або доходу – для компаній) найбільші показники характерні для провідних країн світу, і вони суттєво випереджають за обсягами річного доходу ВВП багатьох країн світу, зокрема й України. Концентруючи фінансовий капітал, економічно розвинені країни нав'язують периферії умови руху капіталу, встановлюючи контроль над фінансовими системами останніх і привласнюють доходи в масштабах світової економіки. Показник на особу до чисельності персоналу, вказує на те, що БНК значно перевищують показники країн-локомотивів світової економіки. Наприклад, американська нафто-добувальна компанія *Exxon Mobil* у 2017 році отримала дохід 2,8 млн. дол. США на одну зайняту особу, що значно перевищує ВВП США на одного зайнятого громадянина – 116,11 тис. дол. США, при тому, що падіння доходів БНК становило 16,7%. Така амплітуда показників також свідчить про негативний вплив взаємодії БНК та

приймаючих країн [10, с. 7]. Тому все більшої актуальності набувають заходи протекціонізму у регулюванні прямих іноземних інвестицій, спрямовані на протидію деструктивного впливу міжнародних компаній на національні економіки та довкілля приймаючих країн [10, с. 6].

Базова ставка ФРС США у червні 2019-го року становила 2,5%, тоді коли у грудні 2016-го – 0,75%. Депозитна ставка ЄЦБ за період 12.2016-06.2019 залишилась а рівні мінус 0,4%. Згідно прогнозу від 03.2019 базова ставка ФРС до 12.2019 дещо знизиться, і залишатиметься незмінною до 12.2020 а у 2021 році знову підвищиться до рівня 2,5%. Депозитна ставка ЄЦБ згідно прогнозу від 04.2019 станом на 12.2019 залишиться на тому ж рівні, а до 12.2021 дещо підвищиться, але залишатиметься із знаком «мінус». Уряд і президент США останніми роками підвищили ефективність фіскальної політики, і долар США став зміцнюватись відносно валют більшості країн що розвиваються. Євросоюз визначив основною метою – полегшення боргового тягара країн-членів шляхом зміцнення євро. Банк Англії утримував ключову ставку на рівні 0,25 упродовж 9-ти місяців 2017-го, а з 10.2017 по 07.2018 – на рівні 0,5% з 08.2018 до 06.2019 – на рівні 0,75% [4, с. 7].

В 2018 році федеральний, регіональні і муніципальні урядові структури Німеччини зафіксували профіцит бюджету загальною сумою 58 млрд. євро. або 1,75% ВВП, який за повідомленням державного статистичного бюро Destatis є найвищим профіцитом з моменту об'єднання країни в 1989 році. Статисти пов'язують зростання доходів із поживленням ринку праці і, як наслідок, збільшення оподаткованої бази, а також із податком на приріст капіталу у поєднанні із збільшенням внесків у фонд соціального забезпечення у розмірі 4,3%, які вносять працівники і працедавці. У другій половині 2018 року темпи зростання економіки країни

сповільнилися [13, с. 3], однак монетарна політика ЄЦБ та фіскальна політика уряду Німеччини, за умови високо боргового навантаження на бюджет цієї країни дадуть позитивний ефект.

2018-го у Франції посилення податкового навантаження заділо у т. ч. і пенсіонерів, купівельна спроможність яких, за повідомлення Le Figaro, зменшилась на 1,7%. За підрахунками експертів, пенсії в 2019-2020 роках підвищаться тільки на 0,3%, що не компенсує втрат. На думку французьких експертів, до певної міри проблему можна вирішити, якщо відмінити житловий податок до 2020 року, однак, і цей захід повністю проблему не вирішить, кількість збиткових домогосподарств буде тільки збільшуватись. Згідно дослідження, якщо не вжити заходів фіскальної політики, в 2019 році їх чисельність збільшиться від 63% до 73%, і втрати такої сім'ї в середньому складатимуть 470 євро, в 2020-му – 700 євро [14, с. 3].

На даному етапі в Україні, не зважаючи на критику окремих вітчизняних експертів, корисно прийняти законопроект №10066 «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо запровадження прогресивної шкали оподаткування при сплаті податку на доходи фізичних осіб)», яким значно підвищуються відсотки оподаткування для багатьох фізичних осіб [15, с. 6], знизити ставки податків на бізнес і на споживання, зменшити кількість податків і платежів і прийняти Податковий кодекс, викладений коротко і доступно.

Державна фіскальна служба України і НБУ, для досягнення мети збільшення вигід від зовнішньо-економічних відносин, передусім зобов'язані зміцнювати національну валюту гривню. Натомість між Міністерством фінансів України і Національним банком виник парадоксальний конфлікт. Міністр фінансів Оксана Маркарова публічно розкритикувала НБУ за слабе стримування зміцнення гривні. Парадокс полягає в тому, що існує хибна думка про те, що

«чим нижчий курс долара, тим менше в гривні заробляють експортери, які перераховують податок на прибуток підприємств», і Міністр фінансів вирішила перекласти всю відповідальність на Національний банк, закликаючи поповнювати резерви, знижувати ставку і спрощувати валютні правила [16, с. 2]. Прем'єр-міністр України Олексій Гончарук та Голова НБУ Яків Смолій 03.10.2019р. підписали меморандум у якому зазначено: «Низька і передбачувана інфляція уможливить у середньостроковій перспективі зниження відсоткових ставок та пожвавлення кредитування економіки» [8]. Рішення Правління НБУ від 18.07.2019 №494-ри «Про схвалення «Інфляційного звіту» яке полягає в тому, що жорстка монетарна політика спрямована на зниження споживчої інфляції до 6,3% до кінця 2019 року і досягнення цільового діапазону на початку 2020 року ($5\% \pm 1\text{в.п.}$), та середньострокової цілі 5% наприкінці 2020 року, а також виважена фіскальна політика, що буде зумовлена необхідністю погашення значних обсягів державного боргу у 2019-2021 роках; повільніше зростання заробітних плат [12, с. 4] не виведе економіку країни з кризового стану; не сприятиме дедоларизації економіки, не зупинить експансію іноземного капіталу, не забезпечить ефективне функціонування реального сектора економіки та фінансової системи.

Особливого захисту потребує інтелектуальна власність України. Продаж-купівля або здавання в оренду об'єктів власності, економічних ресурсів, технологій вимагають наукового супроводу та обґрунтування. «Мотор Січ» – одне з небагатьох українських підприємств високих технологій оборонно-промислового комплексу і виробництва авіадвигунів володіє унікальними технологічними розробками. У 90-х роках в період «дикої приватизації» підприємство перейшло у власність директора, який придбав контрольний пакет акцій. Тепер 81-річний власник стратегічного оборонного

підприємства вирішив продати контрольний пакет акцій китайцям. Президент Центру глобалістики «Стратегія XXI» Михайло Гончар пояснює, – китайцям це придбання дасть можливість стрибнути на новий рівень авіабудування. Їх цікавлять лише технології. Не треба будувати ілюзій, що від підприємства в Україні щось залишиться. Вони перенесуть виробництво до себе.

У зв'язку із цією об'єктом в Україну прибув радник президента США з національної безпеки Джон Болтон. В інтерв'ю радіо «Свобода» Болтон заявив: «Йдеться про питання, яке є важливим як для України, так і для США, Європи, Японії, Австралії, Канади та інших країн. Йдеться про зусилля Китаю використати позитивний торговельний баланс цієї країни для того, щоб отримати економічні важелі у різних країнах світу, щоб отримати зиск від оборонних технологій, що їх розробили інші країни. Ми у США маємо механізми, щоб захистити ті наші галузі, які стосуються національної безпеки. Україна теж мала б розглянути таку можливість». Зрозуміло, що такого роду підприємства не повинні бути приватними, тому держава має діяти радикально і повернути «Мотор Січ» у державну власність», слушно стверджує Михайло Гончар. Далі він повідомляє, що українська держава не завантажувала «Мотор Січ» замовленнями. Маючи власне підприємство, яке може випускати гелікоптери, МВС віддає контракт французам і закуповується техніка, яка була в ужитку. Силкові відомства повинні закуповувати техніку у власних оборонних підприємств. Віддавати контракт за кордон варто лише на ту техніку, яка не може бути вироблена в Україні. Адже потім виникають проблеми з обслуговуванням цієї техніки. В першому і другому випадку економічно українській стороні не вигідні такі торговельні угоди.

Якщо мова йде про авіаційні комплекси, системи протиповітряної

оборони, радіолокаційне обладнання, маємо розуміти, що виробник може контролювати його. Особливо тепер, з розвитком кіберсистем, систем радіоелектронної боротьби. Не варто забувати, коли одна з французьких фірм, яка постачала системи ППО для Іраку, надала коди доступу американцям. І американці без проблем нейтралізували цю систему, просто ввівши коди – попереджає Михайло Гончар [17, с. 16]. Передавши унікальні технології китайцям, Україна ризикує власною безпекою.

Опитування українських громадян, які проживають і працюють за кордоном дозволило «Вестям» з'ясувати, що 80% трудових мігрантів, які працювали за кордоном, бажають знову туди повернутись із-за низьких зарплат в Україні, 20% – не поїхали б туди знову. Більше налаштованих покинути Україну назавжди серед опитаних респондентів – із найбільшим і найменшим достатком.

В кінці липня 2019-го Президент України Володимир Зеленський доручив МЗС створити механізм спрощеної видачі українських паспортів для двох категорій іноземців: етнічних українців «із дружніх країн, які намагаються приєднатися до розвитку своєї історичної батьківщини» і для тих «котрі страждають від порушень прав і свобод у своїх країнах». Президент України закликає українську діаспору долучитись до розвитку економіки нашої країни.

За повідомленням міністра МЗС Павла Клімкіна, щомісячно на заробітки виїжджають із країни 100 тис. осіб. За даними Міністерства соціальної політики, так чи інакше проблема трудової міграції заділа вже 9 млн. українських громадян (з урахуванням дорослих і дітей). Катастрофічно погіршується демографічна ситуація в Україні, не тільки внаслідок міграції.

За даними ДССУ і розрахунками «Вестей» упродовж 1990-2018рр.: чисельність населення України зменшилась на 9,5 млн. осіб

(від 51,5 млн. до 42 млн.); кількість новонароджених в рік зменшилась від 657,2 тис. до 335,9 тис.; природний приріст населення в рік змінився від 27,6 тисяч приросту до 251,8 тисяч зменшення; населення віком понад 60 років у %-ках до чисельності населення збільшилось від 18,3% до 23,4%; очікувана тривалість життя збільшилась від 70,42 до 71,76 років; кількість дітей і підлітків до 14 років у %-ках до чисельності населення зменшилась від 21,5% до 15,4% [18, с. 6-7].

Серед опитаних громадян України, працюючих за кордоном, «Вести» виокремили їхню думку, про те що повернутись в Україну лише для того, щоб поповнити бюджет держави податковими надходженнями, на даному етапі, більшості із працюючих за кордоном не вигідно, і ті, хто відсилає в Україну валюту, корисніші для України [19, с. 6].

За повідомленням Рахункової палати за підсумками I-го кварталу 2019 року, внаслідок відставання від плану за доходами, запозичень і провалу програми приватизації, загальний фонд держбюджету недоотримав понад 50 млрд. грн. Внаслідок цього виявився невиконаним план за видатками на 34 млрд. гривень. Проте основною причиною недонадходжень до держбюджету є запланований і наявний уже сімнадцятий рік дефіцит державного бюджету, що означає, що держсектор увесь цей час витрачає більше, ніж надходить до бюджету і застосовує інфляційне фінансування дефіциту держбюджету, що є однією із найвагоміших причин знецінення гривні. Безпрецедентне знецінення гривні відбувається також внаслідок того що в Україні вже чотирнадцятий рік спостерігається дефіцит торговельного балансу, що означає, що країна споживає більше, ніж виробляє. Українська економіка не може вийти з кризи яка триває від 1990 року, оскільки реальний ВВП країни

ніяк не досягне рівня 1990-го. Розрахунки «Вестей» за джерелами статистики ДССУ свідчать про те, що ВВП України у доларову еквіваленті зменшився від 283,2 млрд. дол. США до 130 млрд. дол США у 2018 році порівняно із 1990 роком. Нагромаджена інфляція в Україні за період з 1991 року по червень 2019 року досягли 245408509,67%, тобто ціни зросли у 2454085 разів, хоча з урахуванням деномінації (зменшенні цін при заміні купонокарбованців на гривні у співвідношенні 100000 до 1) ціни за цей період зросли у 24,54 рази [20, с. 6-7].

Податки можна тлумачити як компроміс між представниками влади і бізнесом, та в нас подекуди це компроміс, досягнутий із викручуванням рук, зауважують експерти Української аграрної конфедерації. Найперше це стосується ПДВ. В 2015-2016 роках для підтримки сільського господарства діяв спецрежим сплати цього податку згідно якого суму ПДВ, нараховану на вартість поставлених підприємством товарів і послуг, не сплачували до бюджету, вона залишалася в підприємстві для використання на основну операційну діяльність. Завдяки цьому, за даними ДФС, суб'єкти, що мали спецрежим, відкрили 16862 спецрахунки, на які надійшло 27245,1 млн. гривень у 2015 році; 4371 мільйон – у 2016 році та 16,3 млн. грн. у першому кварталі 2017 року (як залишок з 2016 року). Однак з 2017-го спецрежим оподаткування ПДВ скасували, мотивуючи тим, що держбюджет недоотримує значної частини доходів і запровадили надання бюджетних дотацій для підтримки аграріїв. Проте, у 2017-му понад 50% передбачених коштів отримали лише кілька підприємств, а сектор в цілому підтримки не одержав. Було передбачено 6,3 млрд. грн., а використано 3,5 мільярда, а 2 мільярда перерозподілили на інші сектори наприкінці 2018 року. Бюджетом на 2019 рік затверджено підтримку 6,9 млрд. грн., проте як її використають покаже час. Вигода

для бюджету – протягом 2015-2017 років – частка ПДВ у 2016 році зросла до 53,5%, 2017-го – знизилася до 25,6%. З 2016 року найбільше ПДВ держбюджет отримав від середніх за розміром підприємств, земельний банк яких налічує від 200 до 10000 гектарів. 2017-го вони сплатили близько 68,8% надходжень ПДВ від усіх сільськогосподарських підприємств, від агрохолдингів з площею понад 10000 гектарів – 25,2%, малі підприємства з площею до 200 гектарів – сплатили більш як мільярд гривень, або 6%. А 2015-го найбільшу частку податку сплатили малі підприємства. Причина – малий виробник для вирощування сільгосппродукції купує техніку, паливо, насіння, добрива в ціну яких закладено ПДВ, однак під час експорту йому відмовляють у відшкодуванні. Цей виробник змушений продавати вирощене великим аграрним компаніям, яким ПДВ з експорту відшкодовують, якщо вони вивозять цю продукцію як власноручно вирощену. Частина виробників відтепер працює під виглядом особистих селянських господарств, вирощуючи продукцію нібито для себе, тому ПДВ не сплачують. Ні аграріям, ні бюджету від цього ніякої вигоди нема. Агросектор таких «вдосконалень» заганяють в тінь [21, с. 6].

За оцінкою експертів 30-40% експорту зернових знаходиться в тіні, оскільки трейдери закупають зерно у фермерів за готівку, а потім оформляють їх по фіктивних документах через конвертори по визначених таксах. Накінець, за словами одного із зернотрейдерів, баржа вантажопідйомністю 50 тис. тон, з уже оформленим зерном, не отримує права на вихід через таможню, оскільки відсутня печатка на вантажному маніфесті про дозвіл на відхід. Затримка судна до з'ясування обставин в порту являє собою ефективну міру тиску на бізнес, адже за його фрахт компанія платить 50 тис. доларів США на добу [22, с. 6]. Олександр Єрмоленко стверджує – нам силовики або ж

високопоставлені чиновники «урізають» експорт – це означає, що вони не просто наповнюють власні кишені, але й спустошують наші з вами. Інвестори проявляють обережність і цікавляться Україною тільки задля швидкого спекулятивного заробітку, не задумуючись про довгострокову перспективу. Натомість наміри центробанку України як видно із Звіту схваленого Комітетом з фінансової стабільності НБУ у грудні 2018 року, щодо протидії ризикам та сприянню підвищенню стійкості фінансової системи є такими – «НБУ близький до запровадження нового інструменту капіталу – довгострокового субординованого боргу. Він стане частиною основного капіталу, проте не відіграватиме суттєвої ролі в його формуванні [23, с. 4]. Реалізація зазначених намірів є недоцільною.

Дефіцит рахунку поточних операцій платіжного балансу України за січень-серпень 2019 року дорівнював мінус 1774 млн. дол. США в основному внаслідок негативного балансу товарів – мінус 8291 млн. дол. США і негативного балансу доходів від інвестицій – мінус 4708 млн. дол. США. Баланс товарів і послуг дорівнював мінус 7188 млн. дол. США. Баланс первинних доходів внаслідок перевищення надходжень від оплати праці над виплатами на 7951 млн. дол. США, незважаючи на перевищення виплат за доходами від інвестицій над надходженнями доходів від інвестицій на 4703 млн. дол. США за січень-серпень 2019 забезпечив приплив валютних надходжень на 3248 млн. дол. США. Баланс вторинних доходів також позитивний – 2166 млн. дол. США. Негативне сальдо рахунку поточних операцій спричинило чисте запозичення рахунку операцій з капіталом на суму мінус 1738 млн. дол. США. Сальдо фінансового рахунку негативне мінус 3892 млн. дол. США. В підсумку зведений баланс з урахуванням помилок та упущень, а також резерви та пов'язані статті за січень-серпень дорівнювали 2154 млн. дол. США [8].

Динаміка валового зовнішнього боргу України (на кінець періоду): 2015 рік – 117,7 млрд. дол. США; 2016 – 112,5 млрд. дол. США; 2017 – 115,5 млрд. дол. США; 2018 – 114,7 млрд. дол. США; II квартал 2019 року – 115,5 млрд. дол. США (83,8 від ВВП). Від 2015 року до II кварталу 2019-го (на кінець періоду) сектор державного управління наростив зовнішній борг від 35,96 млрд. дол. США до 42,6 млрд. дол. США (30,9% від ВВП); Центральний банк збільшив – від 6,7 млрд. дол. США до 7,6 млрд. дол. США; сектор інших депозитних корпорацій – зменшив зовнішній борг від 12,8 млрд. дол. США до 5,0 млрд. дол. США (3,6% від ВВП); інші сектори економіки – зменшили зовнішній борг від 53,6 млрд. дол. США до 50,6 млрд. дол. США (36,7% від ВВП); прямі інвестиції: міжфірмовий борг підприємств – збільшився від 8,6 млрд. дол. США до 9,8 млрд. дол. США (7,1% від ВВП). Динаміка простроченої заборгованості за нагромадженими кредитами реального сектору, в т.ч. прямих інвестицій у % до валового зовнішнього боргу України: 2015 рік – 11,0%; 2016 – 17,7%; 2017 – 18,3%; 2018 – 20,4%; II квартал 2019-го – 19,1% [8] є вкрай несприятливою для реального і фінансового секторів економіки країни.

Окрім цього, ураховуючи рекомендації ESRB, НБУ визначив проміжні цілі проведення *макропруденційної політики*. Перша із них – недопущення надмірного зростання кредитування [23, с. 5]. Проте слід врахувати, що чим вищі ставки відсотка, тим менше інвестиційних вкладень, оскільки реалізувати можна тільки такий проект, який дасть можливість отримати прибуток вищий від ставки відсотка. За існуючої фіскальної політики і базової ставки НБУ, наявного доходу на одну особу, заощаджена частка якого є джерелом інвестиційних вкладень в економіку країни, вищезазначена поставлена ціль НБУ ситуацію не виправить ні в реальному секторі

економіки, ні у банківській системі. А багатьом співгромадянам залишається шукати кращої долі далеко від дому [23, с. 7].

15 березня 2017 року рішенням РНБО було призупинено економічні зв'язки з окупованими територіями – це була реакція на свавільне захоплення (експропріація або самовільне запровадження зовнішнього управління Москвою) українських державних та приватних підприємств, запровадження рубльової зони та російської податкової системи. Генпрокурор України Юрій Луценко заявив, що торгівля з підприємствами на окупованих територіях можлива лише при їх реєстрації і сплаті податків в Україні, як це було до 2017-го. Після того, як терористи «націоналізували» українську державну і приватну власність на території ОРДЛО, ідея зняти економічну блокаду означає легалізацію виплати податків терористичним утворенням і перекладання соціальних та комунальних видатків псевдореспублік на український бюджет. Така торгівля буде криміналом, що підпадає під статтю 258-5 КК про фінансування тероризму [24, с. 3].

З урахуванням показників національних урядів The Economist Intelligence Unit, щороку здійснює прогноз динаміки зростання світового ВВП за ринковим валютним курсом у доларах США і прогноз показників по окремих країнах – зростання ВВП у % на наступний рік, прогноз показника ВВП на одну особу у доларах США у т.ч. за паритетом купівельної спроможності, прогноз середньорічної величини в річному обрахунку показника інфляції, прогнозні показники балансу бюджету (% ВВП), чисельності населення. Україна у 2019 році за прогнозним показником ВВП на особу – 3250 дол. США (ПКС: 9650 дол. США) посідає останнє місце серед 30-ти країн Європи. На сходинку вище Болгарія – 9740 дол. США (ПКС: 22820 дол. США), на третьому знизу місці Туреччина – 10660 дол. США (ПКС: 29800 дол.

США), вище Росія – 11150 дол. США (ПКС: 27430 дол. США) і Румунія – 12840 дол. США (ПКС: 29100 дол. США).

Українська гривня недооцінена у 3 рази, болгарський лев недооцінений у 2,3 рази, турецька ліра недооцінена у 2,8 разів, російський рубль недооцінений у 2,5 разів, румунський лей недооцінений у 2,3 рази. Чим більш недооцінена валюта країни – тим у невигіднішій ситуації ця країна знаходиться при здійсненні зовнішньо-економічних відносин.

На противагу вищезазначених країн Європи, такі країни як Норвегія – прогнозний ВВП на особу - 84690 дол. США (ПКС: 64920 дол. США), Швейцарія – 80490 дол. США (ПКС: 68830 дол. США), Данія – 61640 дол. США (ПКС: 55190 дол. США), Фінляндія – 50770 дол. США (ПКС: 48270 дол. США) мають значні переваги відносно своїх партнерів по зовнішньоекономічних відносинах, оскільки цінність їхніх валют вище паритету купівельної спроможності, а саме норвезької крони – на 23,66%, швейцарського франка – на 14,49%, датської крони – на 10,47%, у Фінляндії – євро на 4,92%. У Німеччині євро недооцінене на 8,2% в основному із-за необхідності здійснювати виплати по зовнішньому боргу країни.

Серед виокремлених 19-ти країн Азії прогнозована цінність валюти вище паритету купівельної спроможності лише в Австралії – на 11,91% австралійський долар перевищуватиме паритет купівельної спроможності. Китайський юань згідно прогнозу ціннитиметься нижче паритету купівельної спроможності на 98,12%, гонконгський долар буде недооцінений на 33,69%, японська єна буде недооцінена на 10,56%; індійська рупія – буде недооцінена в 3,76 разів, пакистанська рупія – буде недооцінена в 4,1 разів, узбецький сум буде недооцінений у 5,8 разів, що є найнижчим прогнозованим показником на 2019 рік серед обстежених The Economist Intelligence

Unit 81-ї країн світу.

Серед 3-ох виокремлених країн Північної Америки згідно прогнозу на 0,01% вище паритету купівельної спроможності цінитиметься лише долар США, канадський долар – недооцінений на 4,2%, мексиканський песо – недооцінений у 2,04 рази. Серед 11-ти країн Латинської Америки недооціненою валютою за прогнозом на 2019 рік визначена національна валюта Венесуели – венесуельський болівар у 4,4 рази нижче паритету купівельної спроможності. Серед 18-ти країн Близького Сходу та Африки найнедооціненішою валютою є іранський ріал – у 5,31 разів. Натомість ізраїльський шекель є єдиною національною валютою цієї частини світу цінність якої перевищує паритет купівельної спроможності за прогнозом на 2019 рік на 2,6%.

За прогнозним показником ВВП на особу у 2019 році Україна розміщена на 13-му місці знизу серед охоплених аналізом 81-ї країн світу. Нижче розміщені Єгипет, В'єтнам, Нігерія, Венесуела, Індія, Сирія, Кенія, Камерун, Пакистан, Узбекистан, Зімбабве, Ефіопія [25, с. 77-85]. В усіх цих країнах прогнозований показник ВВП за паритетом купівельної спроможності на особу є вищим, що вказує на те, що ці країни з різних причин опинились у невігідному становищі відносно країн партнерів по зовнішньоекономічних відносинах. У такому випадку, як показує світовий досвід, підтверджений теорією і практикою господарювання, країна змушена зменшувати відкритість своєї економіки, згортаючи зовнішньоторговельні і фінансові операції із зовнішнім світом, а також для зміцнення національної валюти забезпечити позитивне сальдо і державного бюджету і торговельного балансу.

Згідно оприлюднених даних Британсько-американської консалтингової компанії Wealth-X дослідники спрогнозували в Україні один з найвищих у світі темпів приросту чисельності доларових

мільйонерів. На найближчі п'ять років за цим показником, Україна замикає перелік із 10 держав. До 2023 року очікується збільшення чисельності фізосіб із чистою вартістю ліквідних активів від 1 млн. доларів США до 30 млн. доларів США (на 9,2%). Лідерами в цьому прогнозі визначено Нігерію (16,3%), Єгипет (12,5%) і Бангладеш (11,4%, в яких за оцінкою світового банку, чверть населення живе за межею бідності. Серед країн ЄС лідирує Польща (10%).

Всього у 2018 році у світі з'явилося 400 тис. нових мільйонерів. Їх на планеті стало 22,4 млн. осіб. Чисельність зверхбагатих людей із статком понад 30 млн. доларів США – майже 256 тис. осіб. Найбільша чисельність мільйонерів проживає у США – 8,7 млн. осіб, із яких 980 тис. осіб поселилися у Нью-Йорку, 576,2 тис. – у Лос-Анджелесі і 301,5 тис. – у Вашингтоні. За США слідує Китай – 1,9 млн., із них 391,5 тис. – у Гонконзі; Японія – 1,6 млн. із них 593 тис. – в Токіо; Німеччина – 1 млн. і Великобританія – 900 тис. відповідно. Все більший приплив багатих людей спостерігається у Лондоні, в якому за 2018 рік чисельність заможних людей збільшилась на 2,7% і досягла 372 тис. осіб. Найбільший їх приріст зафіксований в Парижі – 4,5%. У Франції проживає понад 877 тис. мільйонерів, і понад 345 тис. із них є резидентами її столиці [26, с. 2].

Згідно дослідження міжнародного об'єднання організацій по боротьбі з бідністю Oxfam у 2018 році статки усіх мільярдерів світу зросли в сукупності на 12%, або на 2,5 млрд. доларів США на добу. У 2017-2018 роках кожних два дні у світі з'являється один мільярдер. 2018 року активи найбідніших верств населення скоротились на 11%, отже розрив між бідними і надбагатими людьми збільшується. В дослідженні Oxfam зауважується, що статки 26 найбагатших людей світу виявились співставними із статками найменш забезпеченої половини людства (близько 3,8 млрд. осіб). Всього 1% статків

найбагатшої людини світу – очільника компанії Amazon Джеффа Безоса співставний із бюджетом Ефіопії на охорону здоров'я. Експерти закликають уряди до заходів по скороченню нерівності в доходах, зокрема шляхом підвищення податків на багатих [27, с. 3].

Висновок. Покладаючись на багаторічні дослідження Пола А. Семюелсона і Вільяма Д. Нордгауза ми можемо підсумувати поточний стан координації фіскальної і монетарної політики і як супроводження взяти до уваги: внаслідок надійної їм незалежної політики і оперативності у прийнятті рішень, центробанки знаходяться у вигідному становищі на лінії фронту щодо захисту стабілізації і проти шоків бізнес-циклу. Дискреційна (виважена) фіскальна політика вигідна при настанні/наближенні пасток ліквідності, фіскальна політика повинна бути пріоритетною основою економічних стимулів.

Література:

1. Всемирный банк (2013). *Обзор Доклада о мировом развитии 2014: Риски и возможности – управление рисками в интересах развития*. Вашингтон, округ Колумбия: Всемирный банк. Лицензия: Creative Commons Attribution CC BY 3.0, 43. Веб-сайт: www.worldbank.org Данный перевод не был осуществлён Всемирным банком, и его не следует считать официальным переводом документа Всемирного банка. Всемирный банк не несёт ответственности за содержание данного перевода или любые имеющиеся в нём ошибки.
2. Аброськін В. (2019). *Цитата дня*. Перший заступник голови Нацполіції про необхідність посилення боротьби із цим явищем на законодавчому рівні. Урядовий кур'єр (22.08.2019), №160, 1.
3. *Расследование: Кабмин под видом образовательных проектов финансирует молодых нацистов*. Вести. Всеукраинский выпуск

(18.08.2019), №124, 2.

4. *Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2019 року, 7.*

5. Кирилович Г. (2019). *Хакеры воруют миллионы долларов на коммерческих сайтах. Об этом пишет Le Figaro.* Вести. Всеукраинский выпуск (22.02.2019), № 033, 3].

6. Вергун Б. (2019). *Экономика. Банковские счета «ломают» через мобильные.* Вести. Всеукраинский выпуск (19.06.2019), №104, 6.

7. *Радість скасування. Нормотворчість. Бізнес та експерти схвально сприйняли анулювання обов'язкового продажу валюти компаніями-експортерами.* Урядовий кур'єр (04.07.2019), №124, 5.

8. Національний банк України. <http://www.bank.gov.ua>

9. Колюбакін В. (2019). *Чому тікають гроші. Перспектива. Ухвалення інвестиційного кодексу може стати поштовхом для залучення інвестицій в Україну.* Урядовий кур'єр (03.08.2019), №24, 4.

10. Мельник Т., Касянок К. (2019). *Протекціонізм у регулюванні прямих іноземних інвестицій. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія Економічні науки, №3(104), 5-18, 13.*

11. Громов Олег. (2019). *Картельні змови: заслін поставлено.* Урядовий кур'єр (15.02.2019), №31, 5.

12. Національний банк України. *Інфляційний звіт, липень 2019 року, 4 – <http://www.bank.gov.ua>*

13. Кирилович Г. (2019). *Германия объявила о рекордном профиците бюджета / Об этом сообщает издание Gultnews.* Вести. Всеукраинский выпуск (25.02.2019), № 034, 3.

14. Левковская А., Кириллович Г. (2018). *Пенсионеры Франции теряют деньги / Об этом пишет Le Figaro.* Вести. Всеукраинский выпуск (5.10.2018), № 165, 3.

15. *То хай багатий платить більше.* Нормотворчість. Урядовий

кур'єр (04.04.2019), №65, 6.

16. Лысенко Е. (2019). *Публичный скандал Минфина и НБУ из-за курса может закончиться уголовными делами*. Вести. Всеукраинский выпуск (02.08.2019), №131, 2.

17. Воронович З. (2019). *«Треба повернути «Мотор Січ» у державну власність»*. Високий Замок. (29.08.2019-04.09.2019, № 69 (5911), 5, 16.

18. *Украина в цифрах 1990-2018*. Вести. Всеукраинский выпуск (30.08.2019), №135, 6-7.

19. Дунина А. (2019). *Заробитчане: «Наш дом находится уже не в Украине*. Вести. Всеукраинский выпуск (26.08.2019), №130, 6.

20. *Україна в цифрах 1990-2018*. Вести. Всеукраинский выпуск (30.08.2019), №135, 6-7.

21. Колюбакин В. (2019). *Компромис із викручуванням рук*. Урядовий кур'єр (19.03.2019), №53, 6.

22. Ермоленко А. (2019). *Как схемы силовиков делают украинцев беднее*. Вести. Всеукраинский выпуск (08.08.2019), № 139, 6.

23. *Звіт про фінансову стабільність*. Грудень 2018 року, 4, <http://www.bank.ua>

24. Терен І. (2019). *Україна встає на коліна перед Москвою?* Високий замок (07-09.06.2019), №46, 3.

25. *Світ у 2019. The Economist. За ексклюзивною ліцензією: «Український тиждень»*. Український выпуск (03.12.2018), 77-85.

26. *Украина вышла в топ-10 по темпам прироста миллионеров*. Вести. Всеукраинский выпуск (18.01.2019), №008(1333), 2.

27. *Fixugen / Вести. Всеукраинский выпуск* (22.01.2019), №10 (1335), 3.

References:

1. *The World Bank. 2013. 2014 World Development Report Review: Risks and Opportunities - Risk Management for Development*. Washington, DC: World Bank. License: Creative Commons Attribution CC

BY 3.0, 43. Website: www.worldbank.org This translation has not been made by the World Bank and should not be considered an official translation of a World Bank document. The World Bank is not responsible for the contents of this translation or any errors contained therein.

2. Abroskin V. (2019). *Quote of the Day*. The First Defender of the Head of the National Police about the Need to Strengthen the Fight with this Situation on the Legislative Level. *Uriadovy Courier.*, August 22, 2019., No. 160., P. 1.

3. Investigation: Cabinet under the Guise of Educational Projects Finances Young Nazis // *Vesti*. All-Ukrainian edition. – August 18, 2019. - No. 124. - P. 2.

4. *National Bank of Ukraine. Report on Financial Stability*. June, 2019, 7.

5. Kirilovich G. (2019). *Hackers Steal Millions of Dollars on Commercial Sites. Le Figaro writes about this*. *Vesti*. All-Ukrainian edition. – August 22, 2019. - No. 33. - P. 3.

6. Vergun B. (2019). *Bank Accounts "Break" through Mobile*, *Vesti*. All-Ukrainian edition., June 19, 2019., No. 104., P. 6.

7. *The Joy of Cancellation. Rulemaking. Businesses and Experts Welcomed the Cancellation of Mandatory Currency Sales by Exporting Companies*, *Uriadovy Courier.*, July 3, 2019., No. 24., P. 4.

8. National Bank of Ukraine – <http://www.bank.gov.ua>

9. Kolyubakin V. (2019). *Why Money Escapes. Prospect. The Adoption of the Investment Code Can be an Impetus for Attracting Investment in Ukraine*, *Uriadovy Courier.*, August 3, 2019., No. 24., P. 4.

10. Melnyk T., Kasianok K. (2019). *Protectionism in the Regulation of Foreign Direct Investment*. *Foreign Trade: Economics, Finance, Law. Series Economic Sciences.*, No. 3 (104)., P. 5-18, 13.

11. Oleg Gromov. (2019). *Cartel conspiracies: the Gate is Delivered*, *Uriadovy Courier.*, February 15, 2019., No. 31., P. 5.

12. National Bank of Ukraine. Inflation Report, July 2019, 4 – <http://www.bank.gov.ua>
13. Kirilovich G. (2019). *Germany Announced a Record Budget Surplus / This was Reported by Gultnews*, Vesti. All-Ukrainian edition., February 25, 2019., No. 34., P. 3.
14. Levkovskaya A., Kirillovich G. (2018). *Pensioners of France Lose Money, Le Figaro Writes about This.*, Vesti. All-Ukrainian edition., October 5, 2018., No. 165., P. 3.
15. *Let the rich pay more. Rulemaking*, Uriadovy Courier., April 4, 2019., No. 65. - P. 6.
16. Lysenko E. Public Scandal of the Ministry of Finance and the NBU because of the Rate May Result in Criminal Cases // Vesti. All-Ukrainian edition. – August 2, 2019. - No. 131. - P. 2.
17. Voronovich Z. (2019). *"Need to Return" "Motor Sich" into State Property*", *Vysokyy zamok.*, August 29, September 4, 2019., No. 69 (5911)., P. 5, 16.
18. *Ukraine in Numbers 1990-2018*, Vesti. All-Ukrainian edition. – August 30, 2019. - No. 135. - P. 6-7.
19. Dunina A. (2019). *"Earners: Our House is no Longer in Ukraine"*, Vesti. All-Ukrainian edition., August 30, 2019., No. 135., P. 6-7.
20. *Ukraine in Numbers 1990-2018*, Vesti. All-Ukrainian edition., August 30, 2019., No. 135., P. 6-7.
21. Kolyubakin V. A. (2019). *Compromise with Arm Twisting*, Uriadovy Courier., March 19, 2019., No. 53., P. 6.
22. Yermolenko A. (2019). *How Schemes of Security Forces Make Ukrainians Poorer*, Vesti. All-Ukrainian edition., August 8, 2019., No. 139., P. 6.
23. National Bank of Ukraine. Report on Financial Stability, December 2018, 4 – <http://www.bank.gov.ua>

24. Teren I. (2019). *Ukraine kneels in front of Moscow?* Vysokyy zamok., June 7-9, September 4, 2019., No. 46., P.3.
25. *World in 2019., The Economist. Under an exclusive license: "Ukrainian Week".* Ukrainian Edition., December 3, 2018., P. 77-85.
26. *Ukraine Entered the Top 10 in Terms of Growth in Millionaires,* Vesti. All-Ukrainian edition., January 1, 2019., No. 008 (1333), P. 2.
27. *Fixygen / Vesti. All-Ukrainian edition.,* January 22, 2019., No. 10 (1335), P. 3.